

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

_____ академік Л.В. Губерський

«__02__» __03__ 2009 року

**КОНЦЕПЦІЯ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ
У КИЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

КИЇВ -2009

Концепцію викладання іноземних мов у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка розроблено, з одного боку, з урахуванням пропозицій факультетів / Інститутів щодо оптимізації процесу навчання іноземних мов на немовних спеціальностях, що вимагає збільшення кількості годин, які відводяться на курс іноземної мови за рахунок внесення змін у навчальні плани факультетів/ Інститутів, а також удосконалення умов навчання за рахунок використання новітніх комунікативних методик та поліпшення матеріально-технічної бази, на основі якої реалізуватиметься процес іншомовного навчання, а з іншого – нагальною суспільною потребою у підготовці конкурентоспроможних фахівців, яких вимагає ринок праці.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Концепція запроваджує нові підходи до організації та реалізації навчального процесу на природничих, фізико-математичних, гуманітарних факультетах, в Інституті біології та Інституті журналістики в умовах, коли соціальне замовлення суспільства – за короткий термін підготувати фахівця, який вільно, на комунікативно достатньому рівні володіє іноземною мовою – має узгоджуватися з Рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти, вимогами Типових програм з іноземних мов для спеціальних потреб та кількістю академічних годин у діючих навчальних планах. Цілком очевидно, що навчання іноземних мов на немовних спеціальностях, яке традиційно було націлене на читання та переклад професійно орієнтованих текстів, а також вивчення проблем синтаксису наукового стилю, не сприяє формуванню комунікативних умінь студентів. З огляду на це, виникає потреба у перегляді методики навчання іноземних мов на немовних спеціальностях, розробці технології навчання, укладанні нових навчальних програм іноземних мов, окресленні термінів і умов навчання, внесенні змін до діючих навчальних планів.

Очікувані результати та перспективи впровадження Концепції.

Уведення в дію Концепції дозволить оптимізувати процес навчання іноземних мов в Університеті за рахунок підвищення якості викладання, яке до сьогодні унеможлиблювалося, з одного боку, через відсутність уніфікованого підходу до формування іншомовної комунікативної професійної компетенції студентів немовних спеціальностей, а з іншого – відсутність ефективних технічних і нетехнічних засобів навчання. Таким чином, комплексне використання традиційних і інтенсивних методик навчання іноземних мов, яке ґрунтується на функціонально-комунікативній лінгводидактичній моделі і супроводжується цілісною системою навчання студентів спілкування у побутових і професійних цілях, дозволить сформувати зазначену компетенцію студентів.

План реалізації Концепції розрахований на п'ять років. У період з 2009 по 2013 роки вона має охопити всі немовні спеціальності Університету.

Мета Концепції. Університет розглядає володіння іноземними мовами як один з основних механізмів реалізації процесів інтеграції України у європейський та світовий науковий, освітній та культурний простір. Зростання ролі вивчення іноземних мов пояснюється й реформуванням системи освіти в Україні у рамках її участі у Болонському процесі, що висуває нові вимоги щодо вивчення іноземних мов. Так, за Рекомендаціями Комітету Ради Європи з питань освіти (1998) випускники вищих немовних навчальних закладів мають володіти професійно-орієнтованими іншомовними навичками і вміннями в усіх видах мовленнєвої компетенції, рівень сформованості яких визначається на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця (табл. 1).

Таблиця 1

Професійно орієнтовані рівні володіння іноземною мовою

Рік навчання у бакалавраті	Рівень	Назва професійно орієнтованого рівня	
		<i>в українській мові</i>	<i>в англійській мові</i>
1-й рік навчання	B1	Рубіжний	Threshold Professional
2-й рік навчання	B2	Просунутий	Vantage Professional
3-й рік навчання	C1	Автономний	Effective Professional
4-й рік навчання	C2	Компетентний	Mastery Professional

Крім того, розповсюдження інформаційно-комунікативних технологій, які відкривають широкий доступ до нових іншомовних інформаційних ресурсів для використання у навчальних і професійних цілях, а також для соціального та культурного розвитку особистості, також сприяє розумінню того, що іноземна мова є нагальною потребою сучасних студентів. З огляду на це, **кінцева мета Концепції** полягає у формуванні засад професійно орієнтованої вторинної мовної особистості, готової до професійної міжкультурної комунікації та саморозвитку в новому інформаційно-комунікативному середовищі. Показником рівня сформованості професійно орієнтованої вторинної мовної особистості є іншомовна професійна комунікативна компетенція, професійна міжкультурна компетенція та іншомовна рефлексивна компетенція.

Рівень володіння іноземною мовою у вступників до вищих немовних навчальних закладів. Згідно з освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця (табл. 1) вступники до вищих немовних закладів мають володіти іноземною мовою на рівні A2-B1 і бути готовими до опанування професійно орієнтованого курсу іноземної мови рівня B1. На жаль, досвід показує, що значна кількість вступників не має достатнього рівня володіння міжнародним стандартом іноземної мови, що вимагає від вищих навчальних закладів за короткий термін сформувати в них потрібні компетенції в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Рівні володіння іноземною мовою у студентів немовних спеціальностей згідно з Концепцією. З одного боку, недостатній рівень сформованості іншомовної комунікативної компетенції унеможливує введення курсу професійно орієнтованої іноземної мови на першому році навчання в Університеті. З іншого боку, зважаючи на те, що студенти немовних спеціальностей опановують фахові дисципліни і набувають первинних професійних навичок і вмінь починаючи з 3-го року навчання, введення такого курсу на перших роках буде малоефективним. Таким чином, буде доцільним протягом перших двох років формувати у студентів іншомовну комунікативну компетенцію, а на 3-му і 4-му – іншомовну комунікативну професійну компетенцію (табл. 2).

Таблиця 2

Рівні володіння іноземною мовою у студентів немовних спеціальностей згідно з Концепцією

Рік навчання у бакалавраті	Рівень	Назва професійно орієнтованого рівня	
		<i>в українській мові</i>	<i>в англійській мові</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
1-й рік навчання	A2-B1/ B1-B2	середній – рубіжний / рубіжний – просунутий	Waystage – Threshold / Threshold – Vantage

1	2	3	4
2-й рік навчання	B1-B2/ B2-C1	рубіжний– просунутий/ просунутий – автономний	Threshold – Vantage/ Vantage – Effective
3-й рік навчання	B1-B2 B2-C1	рубіжний – просунутий просунутий – автономний	Threshold – Vantage Profes./ Vantage – Effective Profes.
4-й рік навчання	C1	автономний	Effective Professional

Рівні володіння іноземною мовою: глобальна шкала. Згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти існує шість рівнів володіння мовою, які були розроблені Асоціацією Мовних Експертів ALTE (The Association of Language Testers in Europe): **інтродуктивний** (Breakthrough або A1), **середній** (Waystage або A2), **рубіжний** (Threshold або B1), **просунутий** (Vantage або B2), **автономний** (Effective Operational Proficiency або C1) і **компетентний** (Mastery або C2). Вони охоплюють проміжок від базового до практично бездоганного рівня володіння мовою. На них зорієнтовані навчальні посібники з будь-якої **європейської мови**, довідники, словники, тести. Загальний опис рівнів володіння **іноземною мовою** представлений у табл. 3.

Таблиця 3

Рівні володіння іноземною мовою: глобальна шкала

Рівні володіння мовою		Дескриптори
Елементарний користувач	A1	Може розуміти і вживати побутові повсякденні вирази, а також будувати елементарні речення з метою задоволення конкретних потреб. Може відрекомендуватись або представити когось. Може запитувати і відповідати на запитання про деякі деталі особистого життя, про людей, про речі тощо. Може взаємодіяти на простому рівні, якщо співрозмовник говорить повільно і чітко та готовий прийти на допомогу.

	A2	Може розуміти ізолювані фрази та широко вживані вирази, необхідні для повсякденного спілкування у сферах особистого побуту, сімейного життя, здійснення покупок, місцевої географії, роботи. Може спілкуватись у простих і звичайних ситуаціях, де потрібен простий і прямий обмін інформацією на знайомі та звичні теми. Може описати простими мовними засобами вигляд свого оточення, найближче середовище і все, що пов'язане зі сферою безпосередніх потреб.
Незалежний користувач	B1	Може розуміти основний зміст чіткого нормативного мовлення на теми, близькі і часто вживані на роботі, у навчанні, під час дозвілля тощо. Може вирішити більшість проблем під час перебування у країні, мова якої вивчається. Може просто і зв'язано висловитись на знайомі теми або теми особистих інтересів. Може описати досвід, події, сподівання, мрії тощо.
	B2	Може розуміти основні ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну тему, у тому числі й дискусії за фахом. Може вільно спілкуватися з носіями мови. Може чітко, детально висловитись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи за і проти.
Досвідчений користувач	C1	Може розуміти широкий спектр достатньо складних та об'ємних текстів і розпізнавати імпліцитне значення. Може висловлюватись швидко і спонтанно без помітних утруднень, пов'язаних із пошуком засобів вираження. Може ефективно і гнучко користуватись мовою у суспільному житті, навчанні та роботі. Може чітко, логічно, детально висловлюватись на складні теми, демонструючи свідоме володіння граматичними структурами, конекторами та зв'язними програмами висловлювання.
	C2	Може розуміти без утруднень практично все, що чує або читає. Може вилучити інформацію з різних усних чи письмових джерел, узагальнити її і зробити аргументований виклад у зв'язній формі. Може висловлюватись спонтанно, дуже швидко і точно, диференціюючи найтонші відтінки смислу у доволі складних ситуаціях.

Принципи Концепції. Окрім широковідомих дидактичних та загальнометодичних принципів, Концепція, насамперед, базується на принципах Типової програми, а саме:

- **релевантності** або орієнтації на сучасні вимоги суспільства і професійні потреби студентів;
- **активності** або персональної відповідальності студентів як активних учасників навчально-виховного процесу за свій освітній і професійний розвиток;
- **розвитку особистості** або важливості особистісного та інтелектуального розвитку студентів і створення умов для реалізації особистості;
- **професійного вдосконалення** або безперервного самостійного професійного розвитку студентів протягом життя.

Методи навчання. Метод навчання іноземних мов зумовлюється потребою суспільства у вивченні мови і є напрямом у навчанні, який реалізує цілі, завдання та зміст навчання іноземних мов, а також визначає способи їх досягнення. Іншими словами, це – шлях до поставленої навчальної мети. З огляду на те, що кінцева мета Концепції полягає у формуванні засад професійно орієнтованої вторинної мовної особистості, комунікативні методи навчання мають стати пріоритетними.

Одним з найефективніших сучасних комунікативних методів навчання вважається **кейс-метод або метод аналізу ситуацій**. Він створений для передачі й отримання знань з дисциплін, що розглядають проблеми, хід розв'язання яких передбачає отримання декількох правильних тверджень, здатних змагатися між собою за ступенем істинності. Це інтерактивний, аналітико-синтетичний метод навчання, який поєднує прийоми ігрових методів і проектного навчання, оскільки йому притаманні ділові, рольові та інші ігри, в ході яких студенти мають виробити певні стратегії поведінки, створити систему ролей і т.ін. Крім того, студенти мають сформулювати проблему, самостійно вивчити її, колективно розглянути, проаналізувати і прийняти рішення.

Кейс-метод або метод аналізу ситуацій «тримається на трьох китах»: «кейсі», ситуаціях, що входять до складу «кейса», та їх аналізі. **«Кейс»** (англ. *ситуація, проблема, аргумент, контейнер*) – це змістовий модуль, збірка, що

включає зміст курсу; це інтелектуальний продукт, у якому віддзеркалюється результат діяльності викладача. **Ситуації**, що закладені у зміст «кейса», є відображенням соціальної реальності, в яку потрапляють дійові особи з певною метою. Ситуації обов'язково мають бути тематично орієнтованими, тобто охоплювати усі сфери життєдіяльності людини, а також містити комплекс знань, навичок і вмінь, якими студенти мають оволодіти протягом певного відрізка часу. **Аналіз ситуації** починається з визначення проблеми, формування меж проблемного поля, класифікації проблеми, що міститься в ситуації. Аналіз може бути **чуттєво-наочним**, який має місце на чуттєвій стадії пізнання при включенні в процес відчуття й сприйняття, та **мисленнєвим**, який здійснюється за допомогою понять, суджень та умовиводів.

Аналітична діяльність студентів має відбуватися у три етапи: презентація ситуації; мозковий штурм; дискусія. На етапі **презентації ситуації** викладач акцентує увагу студентів на проблемі, яка вимагає певних знань і неоднозначності у прийнятті рішень. Наприклад, обговорення теми «Beauty Will Save the World» (рівень B2) може розпочатися з чуттєво-наочного аналізу поняття «beauty», оскільки кожна людина має власне бачення прекрасного.

Після того, як кожен студент дасть власне визначення поняттю «beauty», викладач може запропонувати висловитися відносно наступних тверджень: *Beauty is in the eye of the beholder. (English Proverb), Beauty is not in the eye, it is in the mind. In our minds there is an awareness of perfection. (Agnes Martin, American modernist painter)*. Отже, викладач пропонує студентам зробити мисленнєвий аналіз, який має пройти етап мозкового штурму й широкої дискусії, перш ніж студенти приймуть остаточне рішення відносно дилеми, запропонованої викладачем.

На етапі **мозкового штурму** або групового методу розв'язання проблеми студенти мають, *по-перше*, обрати модератора, створити сприятливу психологічну обстановку взаємодовіри, відмовитися від стереотипів боязкості здаватися смішним або невдалим, *по-друге*, розпочати власне штурм, а саме генерувати і фіксувати всі, навіть неймовірні ідеї¹, не претендуючи на авторство; *по-третє*, провести творчий аналіз зафіксованих ідей з метою пошуку «перлини в купі гною», тобто конструктивно розв'язати проблему, що розглядається.

¹ **Примітка.** При використанні кейс-методу значно зменшується кількість пасивних студентів, бо його гаслом вважається таке: «Є ідея – говорю, немає ідеї – не мовчу» (Ю.П.Сурмін и др. – 2002. – С. 67-68.)

Лише після мозкового штурму студенти можуть перейти до *дискусії*, оскільки вони вже досягли певного рівня компетентності, оволоділи значним ступенем зрілості й самостійності мислення, готові обґрунтовувати й доводити власну точку зору.

Наведені приклади показують, як студенти, користуючись власним досвідом, розв'язують проблему індивідуально й колективно. Зовсім по-іншому відбувається аналіз ситуації, коли студентам пропонується розв'язати складнішу проблему, наприклад, сформулювати й обґрунтувати «категорії краси», а саме: *trivial categories*, до яких можна віднести *appearance, approval, good quality, relationships* і т.ін. та *sophisticated categories of beauty*, до яких можна віднести *mathematical beauty, aesthetic beauty, repulsive beauty, attractive evil* і т.ін. У ході такого аналізу студенти мають продемонструвати знання, отримані з художніх і наукових джерел, а не лише чуттєвого досвіду. Якщо студенти не володіють достатньою інформацією для розв'язання проблеми, її обговорення буде проходити безініціативно, поверхово, що не зможе розширити інформаційне поле учасників дискусії і закріпить їх «пізнавальний консерватизм».

Цілком зрозуміло, що впровадження кейс-методу потребує, з одного боку, підготовленості студентів до колективної роботи, яка буде ефективною за умови їх відповідального ставлення до самостійної роботи, а з іншого – готовності і здатності викладача заповнити інформаційний вакуум.

Тут слід зазначити, що сучасний викладач іноземної мови, який працює в умовах кейс-методу, має відповідати певним вимогам. Він перестає бути лише носієм знань і перетворюється на «експерта», «консультанта», «керівника», «фасілітатора», який допомагає студентам зорієнтуватися у багатогранному світі інформації. Його завдання, передусім, полягає у створенні реальних умов навчання, у яких існує нерозривний зв'язок між тим, що студенти отримують у ході навчання, і тим, з чим вони зустрічаються, розпочинаючи професійну діяльність. Крім того, викладач має бути готовим виконувати низку значеннєвих функцій, а саме: *гносеологічну функцію*, яка вимагає від нього швидкості, точності й гнучкості в отриманні нових знань з дисципліни, а також знань з психології, педагогіки, дидактики і методики викладання цієї дисципліни; *плануючу функцію*, яка змушує викладача творчо підходити до накреслення цілей навчання, вибору організаційних форм навчання, добору навчального матеріалу тощо; *організаційну функцію*, яка реалізується через його вміння зацікавити й згуртувати студентів навколо проблеми для її

вивчення й розв'язання; *комунікативну функцію*, яка дозволяє викладачу встановити довірливі, доброзичливі й продуктивні взаємовідносини із студентами, які ґрунтуються на його здатності об'єктивно сприймати партнера по спілкуванню, прогнозувати й усувати можливі конфліктні ситуації, справедливо й тактовно критикувати діяльність студентів, сприймати і враховувати критику з боку студентів, адаптувати власну поведінку й діяльність до умов навчання.

Викладач має пам'ятати, що кейс-метод, з одного боку, як засіб інформаційного збагачення студентів, а з іншого – як засіб їх творчого навчання й розвитку, спирається на сукупність певних дидактичних принципів, серед яких найбільшого значення набувають такі:

1. 3 позиції цілей навчання: *принцип активізації пізнавальної діяльності* – розвиток наукового і творчого потенціалу студентів, на основі вивчення їхніх індивідуальних особливостей; *принцип забезпечення фізичного та емоційного благополуччя особистості* – по-перше, забезпечення студентів достатньою кількістю теоретичного матеріалу, концентруючи їхню увагу лише на основних положеннях, не перевантажуючи додатковою інформацією, яку вони можуть отримати в ході самостійної роботи над проблемою; по-друге, надання максимальної свободи в навчанні: це стосується вибору викладача, навчальних дисциплін, організаційних форм навчання, способів виконання накреслених завдань.

2. 3 позиції змісту навчання: *принцип наступності й перспективності* – організація навчального процесу, яка реалізується в міжпредметних зв'язках через розширення «гносеологічного поля» студентів.

3. 3 позиції способів організації навчання: *принцип індивідуалізації навчання* – врахування психологічних особливостей кожного студента, визначення стилів навчання, вивчення потреб тощо; *принцип співробітництва* – надання кожному студенту можливості в будь-який зручний для нього і для викладача час зустрітися для обговорення проблеми з предмета, що вивчається; *принцип наочності* – забезпечення студентів достатньою кількістю наочних матеріалів: фотографіями, муляжами, макетами, текстовими матеріалами, відео і звукозаписами, схемами, діаграмами й іншими формами зовнішньої наочності, які дозволяють всебічно розглянути проблему, що вивчається.

4. 3 позиції результатів навчання: *принцип здатності до самонавчання* – формування у студентів навичок самоорганізації й самоуправління, а також розвиток умінь самостійно обробляти інформацію, отриману з різних наукових

джерел; *принцип прагматизму* – планування практичного результату з точки зору формування у студентів навичок аналізу ситуації і створення моделей їхньої поведінки у цій ситуації.

На перший погляд, демократичність кейс-методу може розцінюватися як спроба розхитати сталі традиції у навчанні, коли викладач має більше обов'язків, а студенти – прав. Разом з тим, студенти також мають певні **обов'язки**. Поряд з іншим, вони повинні:

1) мати стійку внутрішню мотивацію, яка є постійним імпульсом, що сприяє бажанню формувати навички майбутньої професійної діяльності;

2) за відведений відрізок часу сформувати системний комплекс професійних знань, навичок і вмінь;

3) сформувати навички самостійної роботи з навчальним матеріалом;

4) навчитися орієнтувати себе на успіх;

5) навчитися «виробляти» знання в ході співпраці з викладачем та іншими студентами, а не намагатися оволодіти готовим знанням;

6) навчитися орієнтувати у проблемне поле не одну істину, отриману з лекційного заняття, а декілька істин, отриманих з різних надійних джерел, і які іноді можуть конкурувати за ступенем істинності одна з одною;

7) навчитися сприймати й оцінювати інформацію, тобто вміти відрізнити суттєве від несуттєвого;

8) навчитися бути відповідальним, дотримуватися норм і правил поведінки в ході дискусій;

9) сформувати систему цінностей, тобто завжди пам'ятати, що для фахівця важливими є не лише знання, але й життєві цінності.

Стисло дії викладача і студентів можна показати в порівняльній табл. 4. Оцінювання роботи студентів при використанні кейс-методу представлено в табл. 5.

Таблиця 4

Дії учасників навчального процесу при використанні кейс-методу

Фаза роботи	Дії викладача	Дії студента
до заняття	1. Укладає «кейс». 2. Добирає основні й додаткові матеріали для студентів. 3. Розробляє сценарії занять.	1. Отримує «кейс» і список рекомендованої літератури. 2. Індивідуально готується до занять.

1	2	3
під час заняття	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організує попереднє обговорення ситуації. 2. Ділить групи студентів на підгрупи. 3. Керує обговоренням ситуації у підгрупах, забезпечуючи їх додатковими даними. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формулює запитання, що поглиблюють розуміння ситуації і проблеми, що вивчається. 2. Розробляє варіанти розв'язання проблеми, слухає, що говорять інші. 3. Приймає рішення або бере участь у їх прийнятті.
після заняття	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінює роботу студентів. 2. Оцінює прийняті рішення і сформульовані запитання або накреслені проблеми. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Укладає письмовий звіт про заняття за темою.

Таблиця 5

Оцінювання роботи студентів при використанні кейс-методу

Якість роботи студента	Кількість балів (у %) max100
Поточна робота	20
Виконання рівневих тестів	10
Індивідуальна (самостійна) робота	10
Групова робота (проект)	10
Контрольна (модульна) робота	10
Іспит/ залік	40

Використання проблемно-практичного кейс-методу створює умови для розвитку у студентів умінь діагностувати й аналізувати проблему, чітко обґрунтовувати власну позицію стосовно проблеми, вміння дискутувати, сприймати й самостійно знаходити та обробляти інформацію, розв'язувати проблему з урахуванням конкретних умов і наявності фактичної інформації, а також сприяє досягненню кінцевої мети Концепції: сформулювати засади професійно орієнтованої вторинної мовної особистості, готової до професійної міжкультурної комунікації та саморозвитку в новому інформаційно-комунікативному середовищі.

Технологія мовної підготовки студентів немовних спеціальностей.

Виконавець: Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Координатори Концепції: Проректор з науково-педагогічної роботи, директор Інституту філології, заступник директора з навчально-методичної роботи, директор Центру іноземних мов, голова Науково-методичної комісії Центру іноземних мов.

План реалізації Концепції:

План реалізації Концепції включає 3 етапи: організаційно-підготовчий, навчальний (практичний), завершальний.

На організаційно-підготовчому етапі потрібно виконати такі завдання:

1. Вивчити й узагальнити вимоги, пропозиції та побажання деканів факультетів/ директорів Інститутів, де буде запроваджена Концепція.

2. Обґрунтувати й уніфікувати зміст навчання. Відбір змісту має здійснюватися за такими принципами:

- **принципом систематичності і послідовності**, за умови дотримання якого відбувається поступове оволодіння мовним матеріалом;
- **принципом ускладнення**, що передбачає поетапне ускладнення мовного матеріалу з кожним наступним роком навчання;
- **принципом формування позитивної мотивації навчання**, що означає: навчальний матеріал має викликати зацікавленість студентів;
- **принципом свідомості і міцності засвоєння**, що дозволяє студентам оволодівати іноземною мовою і творчо застосовувати її в навчальному процесі і в реальній комунікації;
- **принципом професійної орієнтації**, за умови дотримання якого створюються умови для комунікативного і фахового розвитку студентів.

Відповідно до мети Концепції, вивчення іноземної мови має тривати протягом усього періоду навчання студентів у бакалавраті і включати **нормативний курс** або оволодіння міжнародним стандартом іноземної мови на відповідному рівні і **поглиблений курс** або оволодіння професійно орієнтованою іноземною мовою на комунікативно достатньому рівні (табл.. б).

Таблиця 6

Структура курсу «Іноземна мова» у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка на немовних спеціальностях

Рік навчання	Назва курсу	Кількість годин аудиторної роботи	Рівень володіння іноземною мовою, якого студенти мають досягти
Нормативний (обов'язковий курс)			
Перший	Загальний практичний курс іноземної мови (міжнародний стандарт)	280	див. табл. 2
Поглиблений (факультативний курс)			
Другий	Загальний практичний курс іноземної мови (міжнародний стандарт)	140	див. табл. 2
Третій	Іноземна мова для професійних цілей	140	див. табл. 2
Четвертий	Іноземна мова для професійних цілей	123	див. табл. 2

Протягом навчання у магістратурі, студенти не вивчають іноземної мови, оскільки рівень їхньої іншомовної підготовки дозволяє їм слухати фахові дисципліни іноземною мовою.

3. Визначити форми і види контролю. Система контролю має включати поточний, тематичний, рубіжний і підсумковий контроль в усній і письмовій формах, мета кожного з яких полягає в оцінці навчальних досягнень студентів в оволодінні іноземною мовою згідно за визначеним рівнем досягнень. При кредитно-модульній системі навчання оцінювання має відбуватися за 100-бальною шкалою. Так, протягом семестру студент може отримати максимум 60 балів, які охоплюють поточну роботу студента, виконання тематичних,

рубіжних (модульних) і підсумкових (рівневих) тестів. На іспит/ залік відводиться 40 балів.

Усі форми контролю оцінюються за 10-тибальною шкалою, яка наприкінці семестру перераховується (див. табл. 8).

Оцінки, отримані студентами, мають фіксуватися в журналі навчальних досягнень (табл. 7).

Таблиця 7

Фрагмент журналу навчальних досягнень студентів

Прізвище та ім'я студента	Дата проведення заняття та форма контролю								Оцінка за семестр	За 100-бальною шкалою	За 60-бальною шкалою
						...					
	ПК	ПК	ТК	ПК	ПК	РК	...	ПсК			
Ак-ко Сергій	5	6	4	7	2	6	...	7	5,3	53	
Д-ва Наталія	10	8	9	0	9	9	...	8	7,6	76	
Ж-ка Тетяна	3	1	6	8	6	7	...	7	5,4	54	

Примітки:

ПК – поточний контроль

ТК – тематичний контроль

РК – рубіжний контроль

ПсК – підсумковий контроль

9-10 – відмінно

8-7 – добре

6-5 – задовільно

4-3 – незадовільно

2-1 – був присутнім на занятті, але не працював

0 – не з'явився на заняття

Оцінка за семестр є середнім арифметичним усіх отриманих за даний відрізок часу оцінок (сума оцінок поділена на кількість занять). Це дозволяє об'єктивно оцінити роботу студента протягом усього семестру.

За допомогою таблиці 8 оцінки переводяться у 60-бальну шкалу.

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів

<i>100-бальна система оцінювання</i>	<i>60-бальна система оцінювання</i>	<i>40-бальна система оцінювання</i>
ВІДМІННО		
100	60	40
99	59	40
98	59	39
97	58	39
96	58	38
95	57	38
94	56	38
93	56	37
92	55	37
91	55	36
90	54	36
ДОБРЕ		
89	53	36
88	53	35
87	52	35
86	52	34
85	51	34
84	50	34
83	50	33
82	49	33
81	49	32
80	48	32
79	47	32
78	47	31
77	46	31
76	46	30
75	45	30
ЗАДОВІЛЬНО		
74	44	30
73	44	29
72	43	29
71	43	28
70	42	28
69	41	28
68	41	27
67	40	27
66	40	26
65	39	26
64	38	26
63	38	25
62	37	25
61	37	24
60	36	24

Продовж. табл. 8

1	2	3
НЕЗАДОВІЛЬНО		
59	35	24
58	35	23
57	34	23
56	34	22
55	33	22
54	32	22
53	32	21
52	31	21
51	31	20
50	30	20
49	29	20
48	29	19
47	28	19
46	28	18
45	27	18
44	26	18
43	26	17
42	25	17
41	25	16
40	24	16
39	23	16
38	23	15
37	22	15
36	22	14
35	21	14
34	20	14
33	20	13
32	19	13
31	19	12
30	18	12
29	17	12
28	17	11
27	16	11
26	16	10
25	15	10
24	14	10
23	14	9
22	13	9
21	13	8
20	12	8
19	11	8
18	11	7
17	10	7
16	10	6
15	9	6
14	8	6
13	8	5

Продовж. табл. 8

1	2	3
12	7	5
11	7	4
10	6	4
9	5	4
8	5	3
7	4	3
6	4	2
5	3	2
4	2	2
3	2	1
2	1	1
1	1	0
0	0	0

Підсумком кожного семестру має бути іспит або залік (див. табл. 9).

Таблиця 9

Семестрове оцінювання навчальних досягнень студентів

Рік навчання	Форми контролю	
	1-й семестр	2-й семестр
1-й рік навчання	залік	кваліфікаційний іспит
2-й рік навчання	залік	залік
3-й рік навчання	залік	залік
4-й рік навчання	залік	державний іспит

4. Описати умови навчання. Заняття з іноземної мови (обов'язковий і факультативний курс) мають проводитися у закріплених розкладом аудиторіях, у зручний для студентів день і час. Кожен студент має бути забезпечений навчальним посібником і всіма необхідними дидактичними матеріалами. У їхньому розпорядженні мають бути комп'ютерні класи для роботи з електронними носіями. Викладачам мають бути надані методичні рекомендації щодо роботи з навчальним посібником. Кожен викладач має бути забезпечений магнітолою для прослуховування аудіодисків (CD).

5. Обрати єдиний для всіх студентів рівневий інтерактивний навчальний посібник з іноземної мови, який відповідав би вихідним положенням Концепції (перший та другий роки навчання).

6. Розробити професійно орієнтований курс іноземної мови з урахуванням фахової спеціалізації студентів (третій та четвертий роки навчання).

7. Створити й затвердити єдині навчальні програми іноземних мов для інтенсивної підготовки студентів немовних спеціальностей з урахуванням рівня їхньої мовної підготовки (перший та другий роки навчання).

8. Створити й затвердити навчальні програми професійно орієнтованих курсів іноземних мов (третій та четвертий роки навчання).

9. Підготувати діагностичні тести (письмові та усні) для перевірки рівня сформованості іншомовної підготовки студентів з метою їх розподілу по групах за рівнями володіння мовою.

10. Добрати відповідну кількість рівневих тестів (Placement Tests) для контролю рівня сформованості іншомовної підготовки студентів, якого вони досягли за певний відрізок часу (семестр/ рік). Таких тестів має бути вісім: один – для проведення контрольного зрізу наприкінці першого семестру і один – наприкінці навчального року. Основною вимогою до рівневих тестів є їх стандартизованість.

11. Перевірити й уточнити кількісний склад груп студентів, відповідно до їхнього рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції. Група студентів може налічувати від 10 до 20 осіб (у середньому 15) і повинна формуватися за результатами діагностичного тесту (письмового й усного).

12. Розробити структуру іспиту/ заліку на основі зразків провідних міжнародних іспитів з іноземних мов.

13. Підготувати достатню кількість технічних та нетехнічних засобів навчання для реалізації навчального процесу.

14. Завести Атестаційні справи студентів, у яких зберігатимуться їх тестові й контрольні роботи, а також журнали навчальних досягнень.

15. Розробити й виготовити сертифікат, що свідчить про комунікативно достатній рівень володіння мовою студентом (див. рис. 1).

СЕРТИФІКАТ						
видано _____ _____ прізвище, ім'я по-батькові студента в тому, що він/вона « _____ » _____ 201__ р. скла _____ іспит з _____ мови з результатом _____ балів, що відповідає рівню _____ .						
Код модуля	Назва модуля	Кількість кредитів	Сесії		Тестування	
			Термін	Статус семестру	Спроба	Оцінка
A1 A2 B1 B2 мова	16	20__ / 20__	перехідний (за письмовий тест)
					 (за усний тест)
					 (середній бал)
Голова екзаменаційної комісії:						
	_____	_____	_____	_____	_____	_____
	ПІБ екзаменатора	наук.ступінь, звання	підпис			М.П.
Члени екзаменаційної комісії:						
1.	_____	_____	_____	_____	_____	_____
2.	_____	_____	_____	_____	_____	_____
	ПІБ екзаменатора	наук.ступінь, звання	підпис			_____

Рис. 1. Сертифікат, який отримують студенти після складання кваліфікаційного іспиту

16. Проводити на постійній основі методичні семінари і круглі столи для викладачів, які будуть працювати за новими програмами.

17. Щорічно створювати екзаменаційну комісію з трьох осіб для організації та проведення кваліфікаційного іспиту з іноземної мови на першому році навчання.

18. Щорічно створювати комісію з двох осіб для проведення заліку у кінці другого та третього років навчання.

19. Визначити якісні і кількісні характеристики навчальних досягнень студентів, які дозволять їм продовжити вивчати іноземну мову на наступному етапі. Так, наприкінці кожного навчального року студенти мають продемонструвати готовність вивчати іноземну мову на рівень вище за той, з яким вони приступили до її опанування на початку року. Про рівень володіння іноземною мовою свідчитиме сертифікат, який кожен студент отримає після складання кваліфікаційного іспиту наприкінці першого року навчання (рис. 1) і оцінка, яку кожен з них отримає після складання заліку при факультативному вивченні іноземної мови. Отже, студенти, які успішно складуть кваліфікаційний іспит, тобто отримують більше 75 балів, будуть допущені до вивчення поглибленого курсу іноземної мови на другому році навчання.

Студенти, які отримують менше 75 балів будуть позбавлені такої можливості. Це поширюється і на студентів другого та третього років навчання.

20. Щорічно створювати державну екзаменаційну комісію з трьох осіб для організації та проведення державного іспиту з іноземної мови на четвертому році навчання.

21. Щорічно розробляти і затверджувати План реалізації Концепції із зазначенням відповідальних за виконання завдань на наступний навчальний рік (Додаток А). На основі Плану готується наказ Ректора Університету.

На навчальному (практичному) етапі потрібно виконати такі завдання:

1. Ознайомити студентів з програмою нормативного/ факультативного курсу іноземної мови. Окреслити переваги і перспективи вивчення іноземної мови за Концепцією.

2. Провести діагностичне тестування з метою визначення рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції.²

3. Розподілити студентів по відповідних групах за рівнем мовної підготовки.

4. Забезпечити кожного студента навчальним посібником і всіма необхідними дидактичними матеріалами.

5. Провести заняття за удосконаленим, узгодженим і затвердженим графіком.

6. Провести всі зазначені Концепцією форми контролю навчальних досягнень студентів.

7. Заповнити відомості і передати їх у деканати.

На завершальному етапі потрібно виконати такі завдання:

1. Кожному викладачу підготувати звіт щодо кількісних і якісних показників навчання.

² **Примітка.** Якщо рівень мовної підготовки слухачів за результатами діагностичного тесту відповідає рівню С1, вони можуть бути допущені до складання кваліфікаційного іспиту з іноземної мови екстерном.

2. Провести кваліфікаційний іспит/ залік/ державний іспит із залученням членів комісії.

3. Видати студентам сертифікати.

4 Підвести підсумки відповідного етапу навчання.

Умови для вивчення іноземної мови студентами, які не змогли успішно скласти іспит/ залік наприкінці навчального року. Студенти, які склали іспит/ залік з оцінкою «задовільно» (менше 75 балів) і не змогли потрапити у групи з вивчення поглибленого курсу іноземної мови факультативно, за бажанням мають право продовжувати вивчати мову в Центрі іноземних мов на платній основі. За умови успішного закінчення курсу іноземної мови в Центрі, студент отримає сертифікат, результати якого будуть занесені в Додаток до диплома про вищу освіту (ОКР «бакалавр»).

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Ректор Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

_____ Л.В. Губерський
 « ____ » _____ 2010 р.

План реалізації концепції викладання іноземних мов
у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка
на факультетах: геологічному, механіко-математичному, кібернетики, соціології, психології
та в Інституті журналістики
на 2010-2011 навчальний рік

№ п/п	Найменування заходів	Виконавці	Відповідальні	Термін виконання
1	2	3	4	5
1	Внесення змін і доповнень до нових навчальних програм з вивчення дисципліни «Іноземна мова» відповідно до вимог Концепції (перший рік навчання)	Завідувачі кафедр іноземних мов (ІМ), науково-методична комісія факультету/інституту	Директор Інституту філології (ІФ)	Травень 2010 р.
2	Розробка нових навчальних програм з вивчення дисципліни «Іноземна мова» відповідно до вимог Концепції (другий рік навчання)	Завідувачі кафедр іноземних мов (ІМ), науково-методична комісія факультету/інституту	Директор Інституту філології (ІФ)	Червень 2010 р.

1	2	3	4	5
3	Формування робочих навчальних планів підготовки фахівців для студентів 1-го та 2-го років навчання в рамках експерименту з упровадження Концепції викладання іноземних мов	Заступники деканів з навчальної роботи факультетів: геологічного, механіко-математичного, кібернетики, соціології, психології; Заступник директора Інституту журналістики (ІЖ)	Декан відповідного факультету/ директор ІЖ	Травень 2010 р.
4	Визначення додаткових потреб щодо навчально-методичного та технічного забезпечення факультетів у зв'язку з переходом на нові навчальні програми з дисципліни «Іноземна мова»	Завідувачі кафедр спільно з деканом відповідного факультету/ директором ІЖ	Перший проректор, директор ІФ, декан відповідного факультету, директор ІЖ, директор наукової бібліотеки	Травень 2010 р.
5	Добір професійно орієнтованих іншомовних навчальних матеріалів та створення професійно-орієнтованих посібників зі вступу до професії	Завідувачі кафедр ІМ, науково-методична комісія ІФ	Завідувачі кафедр ІМ, науково-методична комісія ІФ	Червень – серпень 2010 р.
6	Придбання нетехнічних (підручники, навчальні посібники, довідники тощо) та технічних (магнітофони, сучасне цифрове обладнання) засобів навчання	Планово-фінансовий відділ, відділ замовлень матеріально-технічного постачання	Перший проректор, директор ІФ, декан відповідного факультету/ директор ІЖ, директор наукової бібліотеки	Серпень 2010 р.

1	2	3	4	5
7	Внесення змін до штатного розпису ІФ, необхідних для кадрового забезпечення переходу на нові програми вивчення дисципліни «Іноземна мова» у 2010-2011 н.р.	Директор ІФ, заступник директора ІФ, планово-фінансовий відділ	Ректор	I етап – Травень 2010 р. II етап – Березень 2010 р.
8	Організація вивчення науково-педагогічними працівниками кафедр методик використання базових підручників з вивчення курсу «Іноземна мова» та професійно орієнтованих іншомовних навчальних матеріалів в умовах підготовки студентів за новими програмами	Завідувачі кафедр ІМ	Заступник директора ІФ	З квітня 2009 р., регулярно, на постійній основі
9	Підготовка попереднього іншомовного тестування студентів 1-го року навчання. Добір діагностичних тестів.	Науково-методична комісія ІФ	Заступник директора ІФ	Червень 2010 р.
10	Проведення попереднього іншомовного тестування студентів першого року навчання.	Компетентна комісія зі складу викладачів ІФ	Директор ІФ, заступник директора ІФ	З 1 (першого) по 7 (сьоме) вересня 2010 р.
11	Формування груп та підготовка студентів за кваліфікаційними рівнями володіння іноземною мовою	Науково-педагогічні працівники кафедр ІМ	Директор ІФ, завідувачі кафедр ІМ	З 7 (сьомого) вересня 2010 р.
12	Сертифікація студентів 1-го року навчання за кваліфікаційними рівнями володіння іноземною мовою	Компетентна комісія зі складу викладачів ІФ	Директор ІФ, заступник директора ІФ	Червень 2010 р.
13	Облік результатів мовної сертифікації, підготовка довідки за результатами вивчення студентами курсу «Іноземна мова»	Компетентна комісія зі складу викладачів ІФ	Директор ІФ, заступник директора ІФ	Червень 2010 р.

1	2	3	4	5
14	Визначення ролі технічних засобів навчання, комп'ютерної техніки у викладанні іноземних мов. Формулювання рекомендацій щодо їх оптимального використання	Заступник директора ІФ	В.о. директора науково-методичного центру організації навчального процесу	До 01 січня 2011 р.
15	Розробка методичних рекомендацій щодо нових підходів до вивчення студентами іноземних мов, заснованих на комунікативних методах навчання	Проректор з науково-педагогічної роботи, директор ІФ, В.о. директора науково-методичного центру організації навчального процесу	Заступник директора ІФ, Завідувачі кафедр ІМ	До 01 березня 2011 р.

Проректор з науково-педагогічної роботи

Заступник директора ІФ

В.А. Бугров

М.В. Денисенко